

cfs Oller, Marian Vayreda, P. Bertrana, JqRuyra. Era home de lèxic molt ciutadà i poc original, però amb molta i bona lectura, de coses sobretot estrangeres, més que més de França, del Nord i del Sud. És de terner que aquest *cafít* sigui simplement el prov. modern *cafít*, *cla(u)fit*, tan divulgat en la literatura dels felibres, de la qual estava Pin molt al corrent. Potser no, però no ens en podem fiar.

Si en català és un mot comarcal, en llengua d'oc és una paraula coneguda de tothom i en tot el territori de la llengua. Les dades que en tenim mostren el mot estès sense solucions de continuïtat fins als extrems del domini, i afegint-hi encara una meitat del dialecte francoprovençal, fins a Saint Étienne, Lió i prop del Llac de Ginebra: potser hi falta alguna franja Nord d'Alvèrnia, i sembla que ja no és gascò (tanmateix un *cauflí* gc. en el *TdF*). Això compensa el fet que, com tants termes de matis intensiu, popular, no aparegui en els trobadors ni en els altres, sempre-seriosos, textos medievals.

Sembla que el primer autor que allà va usar-lo, pel que podem saber, fou el poeta tolosà Goudouli, que escriví les seves obres pels anys 1610-25.⁵ Però ens fiarem sobretot de l'obra poètica de Mistral, on és freqüent, i en el qual el radical coincideix del tot amb el català, també el significat, i hi ha naturalment *-i(t)* en lloc de la nostra terminació *-ert*: «la Niue <'la nit'>, qu'aparèis / e qu'amudido, s'emmantello / dins soun caban *clafi* d'estello» («semé d'étoiles», *Calendau* x, 30.5), «Calendau, fuguèsse d'iéli / *clafi* tout lou camin, tant n'en tendrié de tris ---» (trad. «fût-il tout le chemin jonché de lis, autant en foulerait» III, 5.7).

La major vitalitat occitana es nota també pel fet que allí apareix, tant o més sovint, conjugat, que com a participi, com en la gran pregària dels pescadors de *Mireio*: «Rèino de Paradís, mestresso / de la planuro d'amaresso, / *clafissès*, quand vous plais, de pèis nòsti fielat» (XII, 30.3, repetida en el XII, 65.3, dirigint-se a les «belli Santo, segnouresso ---», etc.), «Dèu hèn falé d'oulivarello / per oulivà tant d'aubre! —Hòu! tout acò se fai! / vèngue Toussant, e li Baussenco, / de vermeialo, d'amelenco, / te van *clafi* saco e bourrenco!» («te vont combler et sacs et draps», *Mireio* I, 10.7). El més sovint és, doncs, ací també, omplir d'objectes semblants, parions, numerables; però amb un poc més d'amplitud a Provença: si no idees pròpiament abstractes es pot també tractar de masses no numerables, i fins impalpables: «cour a la mar *clafi* sis ouitre» («remplir les outres», *Calendau* IV, 38.4), «a l'autar vau teoundurre: / uno vido, per tant que dure, / de ma talent jamai *clafirà* la caumour» («jamais ne comblera l'abîme de ma faim», *Calendau* I, 14.7), «ai ausl'orre tron di boumbo / di Toulounen(c) *clafi* la coumbo» (*Mireio* VII, 72.5).

En el *TdF* definia «remplir en pressant, farcir, gorgger, bonder, combler» i reconeixia que la forma rodanesa, delfinesa i alpina era *clafi*, la llengüadociana més aviat *cloufi*, citant exemple d'aquella en la seva coetania i comarcana la Felibres d'ou Cauloun (Ca-

valhon, Vauclusa). Reconeixia, i ell mateix sembla haver usat algun cop, una variant *cafí* (així només en *Calendau* VI, 22.3), però és singular que havent emprat *clafi* incomparablement més sovint, vagi consentir a encapçalar amb *cafí* el seu article del *TdF*, on ni la localització ni en dóna altre exemple que un del felibre François Gras, que era d'una mica més al NE., d'Ais-en-Provença, però que era impressor i l'amo de la impremta on ell mateix ens diu que s'imprimí el *TdF* i moltes de les obres literàries de la seva maduresa, del temps de *Calendau*. ¿La imitació d'aquí el nostre Pin i Soler?

Sospitem, doncs, que el gran creador Mistral ho féu cedint al consell del seu impressor; segons les dades del *FEW* *cafí(t)* és força menys estès que *cl-*: es troba en lèxics de Marsella, Niça i Dia (les capitals), també en el Moyen-Dauphiné, en tots ells junt amb la variant general *cl-*; Saint-Étienne (H-Loire) té *cafít* només, i no sé si algun altre punt escadusser, mentre que les localitats on només donen *cl-* són moltes. La tradició entre els poetes predecessors de Mistral venia de lluny, Goudouli; el prior Claude Peyrot (1781), del SE. del Roergue: «et de paillo ou de fe lous pahliès soun *cloufiss*»; Vayssier «*cloufit*, *clouf*-, couvert, plein: *bisage cloufit de mal* 'visage tout couvert de boutons, de croûtes', *poumié cloufit de poumos*; tinc nota, avui esgarriada, d'un passatge on Jansemín, l'home d'Agén, precursor i rival de Mistral, usà *cloufi*. Cap a l'Oest, doncs, hi ha variant amb *au* si bé la provençal (i catalana) amb *a*, deu ser també de la dreta del baix Roine, car el P. Sauvages (1785), en el seu dicc. llgd. (zona del Gard sobretot), dóna totes dues formes però preferint encara *clafi*, *it*, a *cloufi*, *-it*, «plein, rempli, farci, qui regorge»;⁶ Barceloneta *clafir* «couvrir, remplir; *es claffi de peous*: il est plein de poux» (Arnaud-M.).

Només se n'ha donat una etimologia, que prescindeix massa greument de tota versemblança semàntica: CLAVO FIGERE 'clavar amb un clau, crucificar': l'accepta Wartburg (*FEW* II, 768), atenint-se a una proposta vacil·lant de Ronjat (*Gramm. Ist. Prov. Mod.* II, 399, nota; altrament ells el tenen com a només occità, no el saben en català): l'explicació semàntica de Ronjat és plena de visible embaràs i dubte: «de l'acceptation supposée *'clouer' on a pu passer à Barcelonnette *lo soual es clafi de nosse* 'le sol est couvert de noix' et même à *lou cèl es clafi d'estelas* 'le sol est plein d'étoiles' et de là aux sens les plus usuels 'comblar, farcir, remplir'; a continuació un intent d'explicar les variants amb *a* en lloc de *au* i amb *c-* en lloc de *cl*, que és un veritable galimatias fonètic i no es pot pendre seriosament. Però posar la idea de 'crucificat' o 'clavat amb claus' com a base de la d'atapeït, farcit', és una semàntica tan forçada que fins amb una fonètica neta d'entrebancs ens faria posar escèptics. I ens adonem que Ronjat i Wartburg han pres aquí com a bona moneda una petita trampa d'un aficionat local a etimologies.⁸

Es veu que tots dos s'hi repensaren una mica: Ronjat parlà d'un encreuament amb CONFLARE 'botir om-